

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,

W TYM WYROK ZAOCZNY W STOSUNKU DO POZWANYCH:

G. M., W. S., A. S., K. C., A. M. (1), R. M., W. O., M. S., P. H., A. C., E. C., J. C. (1), M. C. (1), A. M. (2), I. S., H. S. (1), T. M. (1), L. M., A. M. (3), B. R., T. M. (2)

Dnia 14 listopada 2022 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Tomasz Gal

Protokolant sekretarz sądowy Katarzyna Nawrocka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 listopada 2022 roku w Warszawie

sprawy z powództwa K. K.

przeciwko G. M., W. S., A. S., K. C., A. M. (1), R. M., J. F., M. C. (2), M. C. (3), W. O., M. S., P. H., O. S., M. C. (4), A. C., E. C., J. C. (1), M. C. (1), A. M. (2), I. S., H. S. (1), T. M. (1), L. M., A. M. (3), B. R., T. M. (2)

o ustalenie

1) ustala, że prawo własności do nieruchomości stanowiącej budynek mieszkalny w W. przy ul. (...) (dawniej (...)), o pow. mieszkalnej 384,30 m⁽²⁾, powstały w latach 1938/1939, usytuowany na nieruchomości gruntowej obecnie opisywanej w ewidencji gruntów jako działka nr (...) o pow. 596 m² uregulowanej w księdze wieczystej nr (...), która w chwili nabycia przez S. H. tej nieruchomości gruntowej w dniu 21 maja 1927 r. opisana była jako „Nieruchomość (...) hip. (...) – P.”, a po podziale w 1938 r. ujęta została jako „hipoteka (...) hip. (...) – P.” stało się z dniem 1 października 1950 r. majątkiem dorobkowym małżonków J. H. (1) z domu H. i S. H., objętym wspólnością ustawową małżeńską majątkową,

2) ustala, że prawo do dochodzenia uprawnień przewidzianych w art. 7, 8 i 9 dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50, poz. 279 z 1945 r.) tj. do roszczeń o przyznanie prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy za opłatę symboliczną (aktualnie prawa użytkowania wieczystego) i do roszczeń odszkodowawczych odnośnie nieruchomości gruntowych położonych na P. w W. stanowiących od 1938 r. dwie działki, dla których ustanowiono księgi hipoteczne: hip. (...) – P. o powierzchni 1314,44 m⁽²⁾ oraz hip. (...) – P. o powierzchni 1285,90 m⁽²⁾ (nabytych przez S. H. w dniu 21 maja 1927 r. jako jedna nieruchomość) i które to nieruchomości posiadają aktualnie zmienione oznaczenia opisywane jako:

a) działka położona w W. przy ul. (...) (dawniej (...)), dawniej ujęta jako Hip. Nr (...) – P. – o pow. 1314,44 m⁽²⁾, a obecnie opisywana w ewidencji gruntów jako: działka zabudowana nr (...) o pow. 596 m⁽²⁾ uregulowana w księdze wieczystej nr (...), część o pow. 169 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) i część o pow. 549 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) - wszystkie z obrębu (...),

b) działka położona w W. przy ul. (...) oraz fragment drogi/ulicy ul. (...) (dawnej ul. (...)) - dawniej ujęta jako Hip. Nr (...) – P. – o pow. 1258,90 m⁽²⁾, a obecnie opisywana w ewidencji gruntów jako: część o pow. 1045 m⁽²⁾ działki nr

(...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) oraz część działki nr (...) - droga - uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) - wszystkie z obrębu (...),

stało się z dniem 1 października 1950 r. majątkiem dorobkowym małżonków J. H. (1) z domu H. i S. H., objętym wspólnością ustawową małżeńską majątkową,

3) oddala powództwo w pozostałej części,

4) ustala, że powód wygrał niniejszy proces w 50 %, a wszyscy pozwani przegrali proces w 50 %, pozostawiając wyliczenie kosztów procesu referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt C 1113/22

UZASADNIENIE

K. K. pozwem z dnia 1 lipca 2020 roku skierowanym przeciwko **Prezydentowi (...) W., G. M., W. S., A. S., J. H. (2), T. M. (3), O. S., K. C., A. M. (4), R. M., J. C. (2), M. C. (2), M. C. (3), P. C., T. C., W. O., H. S. (2)** wniósł o:

2) ustalenie, że nieruchomości zespół budynków/budynek mieszkalny w W., ul. (...) (dawniej 34) - o pow. mieszkalnej 384,30 m⁽²⁾, o liczbie izb (6) nie przekraczających 20, powstały przed 1945r. (w latach 1938/1939), istniejący do dnia dzisiejszego a posadowiony na działce obecnie opisywanej w ewidencji gruntów jako działka nr (...)

o pow. 596 m2 uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) która dawniej tj. w chwili nabycia nieruchomości gruntowej (w dniu 21 maja 1927 r.) opisana była jako „Nieruchomość (...) hip. (...) – P.”

a po podziale - w 1938 r. - ujęta została w „hipoteka (...) hip. (...) – P.” to jest, w/w nieruchomości zespół budynków / budynek mieszkalny powstały / wybudowany przez małżonków S. H. i J. H. (1) z d. H., w czasie trwania ich wspólnego związku małżeńskiego (związek małżeński zawarli 23 czerwca 1915 r. w W.) - stał się/stanowił/stanowił/był/jest majątkiem dorobkowym obojga w/w małżonków tj. w/w J. H. (1) z d. H. i S. H., objętym wspólnością ustawową małżeńską majątkową w/w małżonków J. i S. H. — z mocy art. XVIII ustawy z dnia 27 czerwca 1950 r. Przepisy wprowadzające kodeks rodzinny (Dz.U. 1950 nr 34 poz. 309) i art. 21 Kodeksu rodzinnego z 27 czerwca 1950 r. (Dz.U. 1950 nr 34 poz. 308) oraz art. 5 Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50, poz. 279 z 1945 r.) i wobec powyższego to prawo własności/współwłasności (ustawowej małżeńskiej majątkowej) w/w nieruchomości zespołu budynków/budynku mieszkalnego w W., ul. (...) (dawniej 34) weszło/wchodzi w skład masy spadkowej po w/w J. H. (1) z d. H. zmarłej 14.04.1964 r. - w 1/2 części względem całości tegoż w/w prawa własności w/w nieruchomości;

3) ustalenie, że prawa/uprawnienia do dochodzenia uprawnień przewidzianych w art. 7, 8 i 9 Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50 , poz. 279 z 1945 r.) tj. do roszczeń o przyznanie prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy za opłatę symboliczną oraz/ lub do roszczeń odszkodowawczych względem/odnośnie nieruchomości gruntowych w W. — P. nabytych aktem notarialnym w dniu 21 maja 1927 r. przez S. H. (H.) — męża J. H. (1) z d. H. w trakcie trwania związku małżeńskiego w/w S. H. z w/w J. H. (1) z d. H. (związek małżeński zawarty został 23 czerwca 1915 r. w W.), a które to przedmiotowe nieruchomości gruntowe z dniem 11 kwietnia 1949 r. zostały objęte w posiadanie przez Gminę (...) W. na mocy Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W.(Dz. U. Nr 50 , poz. 279 z 1945 r.) , jako prawa/uprawnienia uzyskane/nabyte w trakcie trwania wspólnego związku małżeńskiego w/w S. H. i J. H. (1) z d. H. (związek małżeński w/w zawarli 23 czerwca 1915 r. w W.) - stały się/stanowiły/stanowiły/były/są majątkiem dorobkowym obojga w/w małżonków tj. J. i S. H., objętym wspólnością ustawową małżeńską majątkową w/w małżonków tj. J. H. (1) i S. H. - z mocy art. X i art. XI Dekretu z dnia 29 maja 1946 r. - Przepisy wprowadzające prawo małżeńskie majątkowe (Dz. U. 1946 nr 31 poz. 197) oraz art. 14 , art. 15 § 2, art. 17, art. 18 Dekret z dnia 29 maja 1946 r. - Prawo małżeńskie majątkowe (Dz.U. 1946 nr 31 poz. 196 oraz Dz.U. 1947 nr 24 poz. 95) oraz art. XVIII i art. X ustawy z dnia 27 czerwca 1950 r. Przepisy wprowadzające kodeks rodzinny (Dz.U. 1950 nr 34 poz. 309) i art. 21 kodeksu rodzinnego z 27 czerwca 1950 r. (Dz.U. 1950 nr 34 poz. 308) i wobec powyższego te w/w prawa/uprawnienia

przewidziane w w/w art. 7, 8 i 9 Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50, poz. 279 z 1945 r.) i weszły/wchodzą- w 1/2 części - w skład masy spadkowej po w/w J. H. (1) z d. H. zmarłej 14.04.1964 r., a które to w/w prawa/uprawnienia „dekretowe” odnoszą się/dotyczą w/w przedmiotowych nieruchomości gruntowych w W. które w chwili obecnej - mając zmienione konfiguracje i oznaczane - opisywane są jako:

a) działka położona w W., ul. (...) (dawne 34), - dawniej (od 1938 r.) ujętej jako Hip. Nr (...) — P. — o pow. 1314,44 m⁽²⁾ — obecnie opisywana w ewidencji gruntów jako: działka nr (...) o pow. 596 m⁽²⁾ uregulowana w księdze wieczystej nr (...), część o pow. 169 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) i część o pow. 549 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) - wszystkie z obrębu (...) z posadowionym na tej działce budynkiem mieszkalnym jednorodzinny wybudowanym przez w/w małżonków H. przed 1945 r. (w latach 1938 / 1939 r.) istniejącym do dnia dzisiejszego oraz

b) działka położona w W., ul. (...) oraz fragment drogi/ulicy ul. (...) (dawnej ul. (...)) - dawniej (od 1938 r.) ujętej jako Hip. Nr (...) — P. — o pow. 1258,90 m⁽²⁾ - a teraz/obecnie opisywana w ewidencji gruntów jako: część o pow. 1045 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) oraz część o pow. ? m² działki nr (...) - droga - uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) - wszystkie z obrębu (...) - działka ta przed 1945 r. była działką niezabudowaną;

4) o ustalenie, że powód K. K. z chwilą, kiedy - w wyniku kolejnych sukcesji praw spadkowych - stał się następcą prawnym/spadkobiercą 1/4 (jednej czwartej) części praw spadkowych po J. H. (1) z d. H., nabył (i nadal posiada) prawo własności/współwłasności w 1/8 (jednej ósmej) części względem całości w/w zespołu budynków/budynku mieszkalnego jednorodzinne położonego w W., ul. (...) (dawne (...)) - o pow. mieszkalnej 384,30 mkw, o liczbie izb 6 (nie przekraczających 20), powstałego przed 1945 r. (w latach 1938/1939 r.), istniejącego do dnia dzisiejszego a posadowionego na działce obecnie opisywanej w ewidencji gruntów jako: działka nr (...) o pow. 596 m⁽²⁾ uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) stanowiącej fragment/część dawnej działki, która w chwili nabycia tej nieruchomości gruntowej (w 1927 r.) opisana była jako „Nieruchomość (...) hip. (...) — P.” a po podziale (w 1938 r.) ujętej/wpisanej jako „hipoteka (...) hip. (...) — P.” - tj. w wymiarze wynikającym z nabytych i posiadanych przez Powoda K. K. 1/4 części praw spadkowych po J. H. (1) z d. H. i z posiadanych przez w/w spadkodawczynię J. H. (1) z d. H. 1/2 części praw własności w/w nieruchomości/budynku mieszkalnego w W. ul. (...);

5) ustalenie, że powód K. K. - będący jednym z aktualnych następców prawnych/spadkobierców w/w J. H. (1) z d. H. - posiadającym 1/4 część praw spadkowych po w/w J. H. (1) z d. H. a tym samym posiadający w 1/8 części prawo własności/współwłasności nieruchomości zespołu budynków/budynku mieszkalnego w W., ul. (...) (dawnej 34) posadowionego na działce obecnie opisywanej w ewidencji gruntów jako: działka nr (...) o pow. 596 m² uregulowanej w księdze wieczystej nr (...), która dawniej tj. w chwili nabycia nieruchomości gruntowej (w dniu 21 maja 1927 r.) opisana była jako „Nieruchomość (...) hip. (...) — P.” a po podziale w 1938 r. ujętej w dawnej „hipoteka (...) hip. (...) — P. - jest uprawniony /współuprawniony do realizacji tych w/w praw i uprawnień w tym m. in. do uzyskania przywrócenia posiadania/zwrotu/restytucji w/w zespołu budynków/budynku mieszkalnego jednorodzinne w W. ul. (...) - w wymiarze równym w 1/8 części względem całości, tj. w wymiarze wynikającym z nabytych i posiadanych przez powoda K. K. 1/4 części praw spadkowych po J. H. (1) z d. H. i z posiadanych przez w/w spadkodawczynię J. H. (1) z d. H. 1/2 części praw własności w/w nieruchomości/budynku mieszkalnego w W. ul. (...);

6) ustalenie, że powodowi K. K. będącemu jednym z aktualnych następców prawnych/spadkobierców w/w J. H. (1) z d. H. - posiadającym 1/4 część praw spadkowych po w/w J. H. (1) z d. H., - przysługuje przymiot strony uprawnionej/współuprawnionej i legitymacja procesowa czynna i bierna w postępowaniach administracyjnych i w sądach powszechnych w sprawach i postępowaniach dotyczących spraw roszczeniowych, restytucji, zwrotu mienia, odszkodowań, rekompensat oraz pochodnych tych praw i uprawnień a odnoszących się/dotyczących n/w przedmiotowych nieruchomości przejętych/objętych w posiadanie przez Gminę (...) W. w oparciu i/lub na podstawie

Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50, poz. 279 z 1945 r.) tj. niżej wymienionych nieruchomości:

a) w/w przedmiotowej nieruchomości zespołu budynków/budynku mieszkalnego w W., ul. (...) (dawniej(...)) posadowionego na działce obecnie opisywanej w ewidencji gruntów jako: działka nr (...) o pow. 596 m² uregulowanej w księdze wieczystej nr (...), która dawniej tj. w chwili nabycia nieruchomości gruntowej (w dniu 21 maja 1927 r.) opisana była jako „Nieruchomość (...) hip. (...) – P.” a po podziale - w 1938 r. - ujętej w dawnej „Hipoteka (...) hip. (...) – P.” oraz

b) w/w przedmiotowej nieruchomości gruntowej w W., ul. (...) (dawne (...)) dawniej ujętej jako „Hip. Nr (...) – P.” – o pow. 1314,44 m⁽²⁾ - obecnie opisywanej w ewidencji gruntów jako: działka nr (...) o pow. 596 m⁽²⁾ uregulowanej w księdze wieczystej nr (...), część o pow. 169 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) i część o pow. 549 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) – wszystkie z obrębu (...) - z posadowionym na tej działce budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym wybudowanym przed 1945 r. (w latach 1938 / 1939 r.) i istniejącym do dnia dzisiejszego,

c) i w/w nieruchomości gruntowej w W., ul. (...) oraz fragmentu drogi/ulicy ul. (...) (dawnej ul. (...)) - która dawniej tj. w chwili nabycia nieruchomości gruntowej (w dniu 21 maja 1927 r.) opisana była jako „Nieruchomość (...) hip. (...) – P.” a po podziale - w 1938 r. - ujętej w dawnej „hipoteka (...) hip. Nr (...) – P.” – o pow. 1258,90 m⁽²⁾ - a teraz/obecnie opisywana w ewidencji gruntów jako: część o pow. 1045 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) oraz część o pow. ? m⁽²⁾ działki nr (...) - droga - uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) - wszystkie z obrębu (...) - działka ta przed 1945 r. była działką niezabudowaną;

7) ustalenie, że powód K. K. - będący jednym z aktualnych następców prawnych/spadkobierców w/w J. H. (1) z d. H. - posiadający 1/4 część praw spadkowych po w/w J. H. (1) z d. H. jest uprawniony/ współuprawniony do dochodzenia tych wszystkich/wszelkich w/w praw i uprawnień wynikających/przewidzianych w art. 7, 8 i 9 Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50, poz. 279 z 1945 r.) tj. do roszczeń o przyznanie prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy za opłatę symboliczną i/ lub/oraz do roszczeń odszkodowawczych a dotyczących w/w przedmiotowych nieruchomości gruntowych w W. – P. nabytych aktem notarialnym w dniu 21 maja 1927 r. przez S. H. – męża J. H. (1) z d. H. - które to nieruchomości - z dniem 11 kwietnia 1949 r. - zostały przejęte/objęte w posiadanie przez Gminę (...) W. na mocy Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50, poz. 279 z 1945 r.) a które to w/w nieruchomości w chwili obecnej - mając już inne konfiguracje i oznaczenia opisywane są jako:

a) działka położona w W., ul. (...) (dawne 34), - dawniej ujętej jako Hip. Nr (...) – P. – o pow. 1314,44 m⁽²⁾ - obecnie opisywana w ewidencji gruntów jako: działka nr (...) o pow. 596 m⁽²⁾ uregulowana w księdze wieczystej nr (...), część o pow. 169 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) i część o pow. 549 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) – wszystkie z obrębu (...) - z posadowionym na tej działce budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym wybudowanym przed 1945r. (w latach 1938/1939 r.) istniejącym do dnia dzisiejszego,

b) działka położona w W., ul. (...) oraz fragment drogi/ulicy ul. (...) (dawnej ul. (...)) - dawniej ujętej jako Hip. Nr (...) – P. – o pow. 1258,90 m⁽²⁾ - a teraz/obecnie opisywana w ewidencji gruntów jako: część o pow. 1045 m⁽²⁾ działki nr (...) uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) oraz część o pow. ? m⁽²⁾ działki nr (...) droga - uregulowanej w księdze wieczystej nr (...) - wszystkie z obrębu (...) działki przed 1945 r. niezabudowanej

8) ustalenie, że powód K. K. jest uprawniony/współuprawniony do uwzględnienia/uwzględniania tych wszystkich w/w przysługujących mu/posiadanych przez niego w/w praw i uprawnień we wszystkich/wszelkich decyzjach administracyjnych i innych dokumentach urzędowych, we wszystkich/wszelkich czynnościach administracyjnych i prawnych oraz w ich realizacjach, a wynikających lub będących konsekwencją tych wszystkich/wszelkich w/w

decyzji administracyjnych i/lub innych czynności administracyjnoprawnych lub aktów prawnych które dotyczą lub dotyczyć będą w przyszłości tych w/w przedmiotowych nieruchomości gruntowych w W., ul. (...) i ul. (...) oraz w/w przedmiotowego budynku mieszkalnego w W. ul. (...), - w wymiarze równym w 1/8 części względem całości, tj. w wymiarze wynikającym z nabytych i posiadanych przez Powoda K. K. 1/4 części praw spadkowych po J. H. (1) z d. H. i z posiadanych przez w/w spadkodawczynię J. H. (1) z d. H. 1/2 części praw własności w/w nieruchomości/budynku mieszkalnego w W., ul. (...), i 1/2 części praw/uprawnień wynikających/ przewidzianych w art. 7, 8 i 9 Dekretu z dnia 26.10.1945 r. o własności (...).

Ponadto powód wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych i o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że jest jednym ze spadkobierców J. H. (1) zmarłej 14 kwietnia 1964 roku. J. H. (1) była żoną S. H., małżonkowie ci zmarli nie pozostawiając potomstwa. Powód wskazał, że przyczyną wytoczenia powództwa jest zobowiązanie nałożone przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W.. Zdaniem powoda, posiada on interes prawny w wytoczeniu powództwa, ponieważ jedynie w ten sposób - uzyskując wyrok ustalający - może zyskać, jako jeden z następców prawnych J. H. (1) ochronę swoich interesów, tj. prawo do nieruchomości położonych w W. przy ul. (...) i ul. (...). Zdaniem powoda, wyrok w niniejszej sprawie zapobiegnie powstaniu na tym tle sporów w przyszłości, zarówno w odniesieniu do toczącego się postępowania administracyjnego jak i innych późniejszy postępowań sądowych, dotyczących prawa do w/w nieruchomości (3 i nast.).

Postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2020 r. Sąd zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości i ustanowił dla niego pełnomocnika z urzędu (k. 50).

Postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2020 r. Sąd odrzucił pozew w całości w zakresie skierowanym przeciwko pozwanemu Prezydentowi (...) W. oraz odrzucił pozew w zakresie roszczenia o ustalenie, że powód jest uprawniony (współuprawniony) do uwzględnienia (uwzględniania) przysługujących mu praw do nieruchomości przy ul. (...) w W. i do nieruchomości przy ul. (...) w W. we wszystkich decyzjach administracyjnych i we wszelkich czynnościach administracyjnych oraz w ich realizacjach, wynikających z tych decyzji administracyjnych lub z innych czynności administracyjnych, które dotyczą lub dotyczyć będą w przyszłości w/w nieruchomości w wymiarze 1/8 części względem całości, tj. w wymiarze wynikającym z nabytych przez powoda 1/4 części praw spadkowych po J. H. (1) (k. 56).

Pismem dnia 24 września 2020 r. i dnia 22 października 2020 r. powód złożył wniosek o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych M. C. (4) i K. S. (k. 91-92, k. 107-108).

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2020 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanych K. S. i M. C. (4) oraz odrzucił pozew co do T. C. (k.111).

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2020 r. Sąd odrzucił pozew co do P. C. (k.127).

Pismem dnia 23 grudnia 2020 r. powód złożył wniosek o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego A. C. (k. 139 - 140).

Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2021 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego A. C. (k.143).

Pismem dnia 20 stycznia 2021 r. powód złożył wniosek o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych E. C., J. C. (1), M. C. (1), A. M. (2) (k. 226 - 227).

Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2021 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanych E. C., J. C. (1), M. C. (1), A. M. (2) (k.228).

Pozwani M. C. (4), M. C. (2), M. C. (3), J. F., O. S. złożyli odpowiedzi na pozew i wnieśli o oddalenie powództwa i o zasądzenie od powoda kosztów procesu (k. 249 i nast., k. 255 i nast., k. 261 i nast., k. 267 i nast., k. 305 i nast.).

Pozwani lub następcy prawni pozwanych: G. M., W. S., A. S., K. C., A. M. (1), R. M., W. O., M. S., P. H., A. C., E. C., J. C. (1), M. C. (1), A. M. (2), O. S., H. S. (1), T. M. (1), L. M., A. M. (3), b. R., T. M. (2) nie zajęli stanowisk w sprawie.

Na podstawie przedstawionego materiału dowodowego **Sąd ustalił następujący stan faktyczny:**

J. H. (1) oraz S. H. byli małżeństwem od 23 czerwca 1915 roku. Nie zawierali umowy małżeńskiej majątkowej.

W trakcie trwania małżeństwa, w dniu 21 maja 1927 r. S. H. nabył nieruchomością gruntową w W. na P.. W 1938 r. ta nieruchomością gruntowa została podzielona na dwie działki, dla których ustanowiono odrębne księgi hipoteczne: hip. (...) – P. o powierzchni 1314,44 m⁽²⁾ oraz hip. (...) – P. o powierzchni 1285,90 m⁽²⁾. W latach 1938-1939 na działce ujętej jako hip. (...) – P., znajdującej się wówczas przy ul. (...) (obecnie ul. (...)) S. H. wybudował budynek mieszkalny, w którym zamieszkiwali w/w małżonkowie.

W dniu 11 kwietnia 1949 r. nieruchomością gruntową przy ul. (...) (poprzednio (...), działka hip. (...) P.) oraz nieruchomością gruntową przy ul. (...) (poprzednio ul. (...), działka hip. (...) P.) stały się własnością gminy (...) W. na mocy dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na terenie (...) W. (okoliczność bezsporna, Dziennik Urzędowy Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego (...) W., Nr (...), Rok(...) z dnia 23 stycznia 1948 roku).

W dacie wejścia w życie dekretu nieruchomością stanowiącą działkę hip. (...) P. była nadal zabudowana (okoliczność bezsporna).

S. H. w dniu 14 lutego 1949 roku złożył wniosek o ustanowienie własności czasowej w/w nieruchomości.

Zgodnie z treścią zaświadczenia Sądu Grodzkiego w W. Oddział Ksiąg Wieczystych nr (...) z dnia 10 lutego 1949 roku, tytuł własności nieruchomości położonej przy ul. (...) oznaczonej Hip. Nr (...) – P., o powierzchni 1314,44 m² uregulowany był jawnym wpisem na S. H..

Orzeczeniem administracyjnym z dnia 4 sierpnia 1952 roku Prezydium Rady Narodowej w (...) W. odmówiło przyznania prawa własności czasowej do przedmiotowego gruntu.

Nieruchomością położoną przy ul. (...) (dawniej (...)) w W. jest aktualnie opisana w ewidencji gruntów jako działka nr (...) o powierzchni 596 m⁽²⁾ i uregulowana jest w księdze wieczystej (...), część o powierzchni 169 m⁽²⁾ jako działka nr (...), uregulowana w księdze wieczystej nr (...) i część o powierzchni 549 m⁽²⁾ jako działka nr (...), uregulowana jest w księdze wieczystej nr (...) – wszystkie z obrębu (...).

Nieruchomością położoną przy ul. (...) w W. (dawniej (...)) jest aktualnie opisana w ewidencji gruntów jako działka nr (...) uregulowana w księdze wieczystej nr (...) i jako działka nr (...) uregulowana w księdze wieczystej nr (...).

S. H. zmarł bezdzietnie 25 stycznia 1968 roku. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyli: siostrzeniec Z. O. w 2/12 części, siostrzenice K. O. w 2/12 części i T. M. (3) w 2/12 części oraz bratanek J. H. (3) w 3/12 części i bratanica B. C. (1) w 3/12 części.

Z. O. zmarł 12 października 1989r. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyli: córka H. S. (2), córka A. M. (5) i syn W. O. - po 1/3 części spadku każde z nich.

J. H. (3) zmarł 8 listopada 1989r. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyły: siostra spadkodawcy B. C. (2) z d. H. oraz żona spadkodawcy Z. H. zd. G. - po 1/2 części spadku każda z nich.

K. O. zmarła 8 maja 2001 r. Spadek po niej na podstawie testamentu nabyła siostra T. M. (3) w całości.

B. C. (1) zmarła 6 grudnia 2002r. Spadek po niej na podstawie ustawy nabył mąż R. C. w całości.

A. M. (5) zmarła 10 marca 2008r. Spadek po niej na podstawie ustawy nabyli: mąż R. M. oraz córki A. M. (6) i K. M. - po 1/3 części spadku każde z nich.

Z. H. zmarła 4 listopada 1991 r. Spadek po niej na podstawie ustawy nabyły jej siostry: I. G. i K. S. - po 1/2 części każda z nich.

R. C. zmarł 7 października 2006r. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyli: bracia S. C., T. C. po 1/3 części oraz bratankowie P. C. i W. C. - po 1/6 części spadku każdy z nich.

S. C. cały przysługujący mu udział, wynoszący 1/3 części spadku po R. C., sprzedał na rzecz J. C. (2).

I. G. zmarła 20 maja 2012r. Spadek po niej na podstawie testamentu nabył siostrzeniec O. S. w całości.

W. C. zmarł 24 czerwca 2011 r. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyli żona M. C. (3) w 1/4 części, syn M. C. (4) w 1/4 części, syn M. C. (2) w 1/4 części i córka J. C. (2) w 1/4 części.

T. C. zmarł dnia 9.10.2016 r. (k. 105), a jego następcą prawnym jest A. C. (k. 140).

P. C. zmarł dnia 22.08.2019 r. (k. 120), a jego następcami prawnymi są E. C., J. C. (1), M. C. (1) i A. M. (2) (k. 227).

J. H. (1) zmarła 14 kwietnia 1964 r. Spadek po niej na podstawie ustawy nabyli mąż S. H. w 4/8 części, siostra M. B. w 2/8 części, bratanek J. H. (2) w 1/8 części i bratanica C. M. w 1/8 części.

M. B. zmarła 16 grudnia 1973 r. Spadek po niej nabył syn J. B. w całości.

J. B. zmarł 2 listopada 1985 r. Spadek po nim w całości nabyła żona M. B..

M. B. zmarła 9 września 2008 r. Spadek po niej w całości nabył powód K. K., który był jej synem.

Decyzją z dnia 28 lipca 2015 roku Prezydent (...) W. uchylił powyższe orzeczenie Prezydium Rady Narodowej w (...) W. z dnia 4 sierpnia 1952 roku odmawiające przyznania prawa użytkowania wieczystego do gruntu położonego w W. przy ul. (...) (obecnie 20) i ustanowił prawo użytkowania wieczystego do przedmiotowego gruntu, oznaczonego obecnie w ewidencji gruntów jako działka nr (...) o powierzchni 596 m⁽²⁾ z obrębem (...) na rzecz T. M. (3), J. C. (2), T. C., P. C., O. S., K. S., W. O., H. S. (2), M. C. (3), M. C. (4), M. C. (2), R. M., A. M. (1), K. C.. Prezydent (...) W., że nieruchomość położona przy ul. (...) w W. spełnia warunki określone w art. 7 ust. 1 i 2 dekretu z dnia 26.10.1945 roku. Jednocześnie postanowiono, że odnośnie pozostałej części nieruchomości oznaczonej hip. Nr (...) P. wniosek z dnia 14 lutego 1949 r. zostanie rozpatrzony odrębną decyzją.

Odwołanie od powyższej decyzji jedynie w zakresie dotyczącym ustanowienia prawa użytkowania wieczystego do tej nieruchomości wyłącznie na rzecz następców prawnych S. H., a z pominięciem następców prawnych J. H. (1) złożyli G. M., A. S., J. H. (2) oraz powód K. K., będący następcami prawnymi J. H. (1), żony S. H.. W złożonych odwołaniach podnieśli oni zarzuty, że zostali pominięci w wydanej przez Prezydenta (...) W. decyzji, a są pełnoprawnymi stronami postępowania.

W wyniku rozpatrzenia złożonego odwołania, Kolegium decyzją z dnia 30 listopada 2015 roku umorzyło postępowanie odwoławcze. W uzasadnieniu SKO podniosło, że J. H. (1) nie została wskazana w zaświadczeniu Sądu Grodzkiego z 10 lutego 1949 roku jako współwłaścicielka przedmiotowej nieruchomości, a tytuł własności uregulowany był wpisem jawnym na nazwisko S. H., z tego względu J. H. (1) nie legitymowana się tytułem prawnym do przedmiotowej nieruchomości, a zatem jej spadkobiercy nie mają przymiotu strony postępowania zakończonych decyzją.

Decyzję SKO zaskarżył K. K., ale wyrokiem z dnia 9 listopada 2016 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. oddalił jego skargę dzieląc argumentację SKO.

Następnie K. K. złożył skargę kasacyjną.

Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie, po rozpoznaniu sprawy uchylił zaskarżony wyrok WSA w całości, uchylając jednocześnie w całości decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 30 listopada 2015 roku jako co najmniej przedwczesną i naruszającą art. 138 § 1 pkt 3 k.p.a. (wyrok NSA - k. 16-24).

W związku z powyższym, Samorządowe Kolegium Odwoławcze w sprawie o sygn.. akt (...), rozpoznając ponownie sprawę w przedmiocie wniosku o przyznanie prawa użytkowania wieczystego do gruntu położonego w W. przy ul. (...) (obecnie (...)) oznaczonej pod nr hip. (...) - P. (oznaczonej aktualnie w ewidencji gruntów jako działka nr (...) o pow. 596 m² z obrębem (...) i uregulowanej w księdze wieczystej nr (...)) i wykonując wskazania Naczelnego Sądu Administracyjnego zawarte w wyroku, postanowieniem z dnia 14 października 2019 roku zobowiązało odwołujących się następców prawnych J. H. (1) do wystąpienia do sądu powszechnego, celem uzyskania orzeczenia wskazującego na objęcie przepisami o wspólności ustawowej nieruchomości nabytej przez S. H. w dniu 21 maja 1927 roku i zarazem zawiesiło na zasadzie art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. postępowanie administracyjne wszczęte odwołaniem od decyzji Prezydenta (...) W. z dnia 28 lipca 2015 roku do czasu przedłużenia orzeczenia sądu powszechnego (postanowienie SKO – k. 10-14).

Sąd dokonał następującej oceny dowodów:

Sąd uznał przedstawione dokumenty za wiarygodny materiał dowodowy, albowiem ich treść ani autentyczność nie były kwestionowane przez strony sporu.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Na wstępie należy podnieść, iż okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy miały charakter bezsporny. Spór w sprawie sprowadzał się do kwestii prawnych.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. Nr 50 poz. 279 z późn. zmianami) na (...) W., a później Skarbie Państwa spoczywał prawny obowiązek ustanowienia na rzecz dotychczasowego właściciela nieruchomości gruntu lub jego następców prawnych prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy z opłatą symboliczną (aktualnie prawa użytkowania wieczystego) na przejętej na własność nieruchomości pod warunkiem, że nie zachodzą przesłanki negatywne wskazane w art. 7 ust. 2 dekretu. Obowiązki temu odpowiada po stronie podmiotu uprawnionego zbywalne i dziedziczne prawo majątkowe realizowane w toku postępowania administracyjnego.

Natomiast przepis art. 9 w/w dekretu regulował zagadnienia dotyczące roszczeń odszkodowawczych za grunty objęte dekretem.

W realiach niniejszej sprawy jest bezsporne, że przedmiotowa nieruchomość (aktualnie nieruchomości oznaczone odrębnie) została objęta postanowieniami dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na terenie (...) W., w tym że w dacie wejścia w życie dekretu nieruchomość stanowiąca działkę hip. (...) P. była zabudowana i jest taka nadal. S. H. złożył wniosek o ustanowienie własności czasowej (aktualnie prawa użytkowania wieczystego) w/w nieruchomości. Orzeczeniem administracyjnym z dnia 4 sierpnia 1952 roku Prezydium Rady Narodowej w (...) W. odmówiło przyznania prawa własności czasowej do przedmiotowego gruntu. S. H. i J. H. (1) zmarli bezdzietnie, pozostawiając spadkobierców będących uczestnikami niniejszego procesu. Decyzją z dnia 28 lipca 2015 roku Prezydent (...) W. uchylił powyższe orzeczenie Prezydium Rady Narodowej w (...) W. z dnia 4 sierpnia 1952 roku odmawiające przyznania prawa użytkowania wieczystego do gruntu położonego w W. przy ul. (...) (obecnie 20) i ustanowił prawo użytkowania wieczystego do przedmiotowego gruntu, ale uczynił to jedynie na rzecz spadkobierców S. H., pomijając spadkobierców jego małżonki J. H. (1). Odwołanie od powyższej decyzji jedynie w zakresie dotyczącym ustanowienia prawa użytkowania wieczystego do tej nieruchomości wyłącznie na rzecz następców prawnych S. H.,

a z pominięciem następców prawnych J. H. (1) złożyli następcy prawni J. H. (1), w tym powód K. K.. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w sprawie o sygn. akt (...), rozpoznając ponownie na skutek procedury odwoławczej, sprawę w przedmiocie wniosku o przyznanie prawa użytkowania wieczystego do gruntu położonego w W. przy ul. (...) (obecnie (...)) oznaczonej pod nr hip. (...) - P. (oznaczonej aktualnie w ewidencji gruntów jako działka nr (...) o pow. 596 m² z obrębem (...) i uregulowanej w księdze wieczystej nr (...)) i wykonując wskazania Naczelnego Sądu Administracyjnego zawarte w wyroku, postanowieniem z dnia 14 października 2019 roku zobowiązało odwołujących się następców prawnych J. H. (1) do wystąpienia do sądu powszechnego, celem uzyskania orzeczenia wskazującego na objęcie przepisami o wspólności ustawowej nieruchomości nabytej przez S. H. w dniu 21 maja 1927 roku i zarazem zawiesiło na zasadzie art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. postępowanie administracyjne wszczęte odwołaniem od decyzji Prezydenta (...) W. z dnia 28 lipca 2015 roku do czasu przedłużenia orzeczenia sądu powszechnego.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że powód posiada interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc w uzyskaniu orzeczenia sądu powszechnego zawierającego ustalenie jak o treści wskazanej w pkt 1 i 2 wydanego w niniejszej sprawie wyroku. Ustalenie takie jest bowiem niezbędne do tego, aby następcy prawni J. H. (1), w tym powód mogli realizować swoje uprawnienia określone w art. 7 i 9 dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W., w szczególności w ramach postępowania administracyjnego. W/w postanowienie Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 14.10.2019 r. związanego wskazaniami Naczelnego Sądu Administracyjnego wprost wskazuje na istnienie takiego interesu prawnego.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów w tym znaczeniu, że zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Zasada ta nie powinna jednak być pojmowana abstrakcyjnie, zwłaszcza w celu zawężającej interpretacji tej przesłanki do wytoczenia powództwa o ustalenie, lecz ze względu na konstytucyjnie gwarantowane prawo do sądu zawsze konieczna jest ocena istnienia interesu prawnego do wytoczenia tego powództwa na tle okoliczności faktycznych konkretnych spraw. Wprost wskazuje się, że pod rządami aktualnej Konstytucji RP (art. 8 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 241 ust. 1) oraz postanowień aktów prawa międzynarodowego (art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych - Dz. U. 1977/38/167), koniecznym jest odstąpienie od dawniej przyjmowanej ścieśniającej wykładni przesłanki „interesu prawnego”, a pojęcie to należy obecnie wyklądać z uwzględnieniem jak najszerszej rozumianego dostępu do sądów. Wobec tego należy także dodać, że przyjmuje się istnienie interesu prawnego zawsze, „gdy istnieje niepewność stanu prawnego” lub „gdy stronie nie stoi otworem droga procesu o świadczenie, a strona przeciwna kwestionuje jej prawo lub stosunek prawny”.

Zdaniem Sądu po stronie powoda występuje obecnie obiektywnie stan niepewności co do stanu prawnego przedmiotowej nieruchomości.

W ocenie Sądu powód skutecznie wykazał, że wydanie rozstrzygnięcia o ustaleniu wywoła skutki, w następstwie których sytuacja prawna stron zostanie określona w sposób jednoznaczny, eliminując tym samym ryzyko naruszenia określonych praw powoda w przyszłości, w tym w postępowaniu administracyjnym.

Jednocześnie uznać należało, że ma rację powód twierdząc, że nieruchomość nabyta przez S. H. w dniu 21 maja 1927 roku stała się wspólnym majątkiem małżeńskim objętym przepisami o wspólności ustawowej.

Jest bowiem również w sprawie bezsporne, że J. H. (1) oraz S. H. byli małżeństwem od dnia 23 czerwca 1915 r. do dnia 16 kwietnia 1964 r., czyli do dnia zgonu J. H. (1). Nie zawierali umowy małżeńskiej majątkowej ani też stosunki majątkowe pomiędzy nimi nie podlegały ustrojowi przymusowemu. W trakcie trwania małżeństwa, w dniu 21 maja 1927 r. S. H. nabył przedmiotową nieruchomość, na której wybudował budynek mieszkalny, w którym zamieszkiwali w/w małżonkowie i który nadal jest usytuowany na nieruchomości. S. H. w dniu 14 lutego 1949 roku złożył wniosek o ustanowienie własności czasowej w/w nieruchomości. Orzeczeniem administracyjnym z dnia 4 sierpnia 1952 roku Prezydium Rady Narodowej w (...) W. odmówiło przyznania prawa własności czasowej do przedmiotowego gruntu.

Decyzją z dnia 28 lipca 2015 roku Prezydent (...) W. uchylił powyższe orzeczenie Prezydium Rady Narodowej w (...) W. z dnia 4 sierpnia 1952 roku odmawiające przyznania prawa użytkowania wieczystego do gruntu położonego w W. przy ul. (...) (obecnie 20) i decyzja ta ma ostateczny charakter, w tym zakresie nie została bowiem zaskarżona.

W tym stanie rzeczy uznać należało, że wniosek o przyznanie prawa własności czasowej do nieruchomości złożony w 1949 r. (aktualnie prawa użytkowania wieczystego) nie został dotychczas rozpoznany.

Stanowisko powoda, że nieruchomość nabyta przez S. H. w dniu 21 maja 1927 roku stała się wspólnym majątkiem małżeńskim objętym przepisami o wspólności ustawowej zostało podzielone przez Sąd, ponieważ znajduje uzasadnienie w przepisach prawa.

Nie ulega wątpliwości, iż zgodnie z przepisami Kodeksu N. obowiązującymi w zakresie spraw małżeńskich na obszarze dawnego K. aż do 1945 r. oraz zgodnie z przepisami dekretu z 29.05.1945 r. prawo małżeńskie majątkowe i dekretu z 22.01.1946 r. prawo rodzinne sporna nieruchomość stanowiła majątek odrębny S. H.. Jednakże na podstawie art. XVIII ustawy z 27.06.1950 r. przepisy wprowadzające kodeks rodzinny w zw. z art. 21 par. 1 ustawy z 27.06.1950 r. kodeks rodzinny nieruchomość ta z mocy ustawy stała się majątkiem wspólnym obojga małżonków. Stało się tak z dniem wejścia w życie tych przepisów, co nastąpiło w dniu 1 października 1950 r. (art. XXXII ustawy z 27.06.1950 r. przepisy wprowadzające kodeks rodzinny art. 93 kodeksu rodzinnego z 27.06.1950 r.). Zgodnie z art. XVIII ustawy z 27.06.1950 r. przepisy wprowadzające kodeks rodzinny do istniejącego w dacie wejścia w życie tej ustawy majątku odrębnego jednego z małżonków stosuje się przepisy o wspólności majątkowej małżeńskiej, co zgodnie z art. 21 par. 1 ustawy z 27.06.1950 r. kodeks rodzinny oznaczało, iż nieruchomość stała się majątkiem wspólnym obojga małżonków (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27.06.1955 r., I CO 25/55, OSNCK 1955/4/67, uchwała Sadu Najwyższego z 10.01.1968 r., III CZP 102/67, OSNC 1968(8-9)133). Zasada ta została utrzymana po wejściu w życie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 25.02.1964 r. zgodnie z art. V i VIII ustawy z dnia 25.02.1964 r. przepisy wprowadzające kodeks rodzinny i opiekuńczy (uchwała Sadu Najwyższego z 10.01.1968 r., III CZP 102/67, OSNC 1968(8-9)133).

Pochylając się nad kwestią stosunków własnościowych objętych niniejszym postępowaniem trzeba w pierwszej kolejności zaznaczyć, że poza sporem pozostawało, iż S. H. oraz J. H. (1) z d. H., zawarli związek małżeński w dniu 23 czerwca 1915 roku. Strony nie prowadziły również sporu, co do tego, że objęta postępowaniem nieruchomość została nabyta przez S. H. 21 maja 1927 r. i zabudowana budynkiem mieszkalnym w latach 1938-1939 ze środków pieniężnych pochodzących z pracy zawodowej S. H.. Strony nie kwestionowały również tego, iż podmiotem wpisanym jako właściciel tejże nieruchomości do dnia jej wywłaszczenia na mocy art. 5 dekretu z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz. U. nr 50, poz. 279) tzw. dekretu B., był wyłącznie S. H.. Za bezsporne uznać trzeba również twierdzenia wedle których J. H. (1) zmarła 14 kwietnia 1964 r. zaś S. H. zmarł 25 stycznia 1968 r., małżonkowie nie posiadali dzieci.

Istota niniejszego sporu sprowadzała się do odpowiedzi na pytanie, czy ze względu na zmiany prawne wprowadzone w drugiej połowie lat 40 XX wieku oraz w latach 50 XX wieku, J. H. (1) przed swoją śmiercią uzyskała prawo do połowy spornej nieruchomości. Aby odpowiedzieć na to pytanie, trzeba prześledzić zmiany prawne jakie zostały przeprowadzone w okresie trwania małżeństwa S. H. oraz J. H. (1) z d. H..

W okresie zawarcia małżeństwa, nabycia spornych nieruchomości gruntowych oraz ich zabudowania, aktem prawnym regulującym stosunki majątkowe między małżonkami, ze względu na miejsce zamieszkania małżonków oraz położenie nieruchomości był kodeks cywilny Królestwa Polskiego z 1825 roku. Zgodnie z postanowieniami tego kodeksu, stosunki majątkowe małżeńskie winny być określone w małżeńskiej umowie majątkowej, a w jej braku obowiązywała małżonków rozdzielność majątkowa (art. 191 oraz 226). Brak jest dowodów świadczących o tym, aby małżonkowie H. zawarli umowę majątkową małżeńską, strony nawet nie podnosiły takiego twierdzenia. W tej sytuacji wyjść należało z założenia, iż małżonkowie H. znajdowali się w ówczesnym ustawowym ustroju majątkowym małżeńskim, którym była rozdzielność majątkowa. Tłumaczy to jednocześnie dlaczego w księgach wieczystych nieruchomości, jako ich właściciel figurował w dniu wejścia w życie tzw. dekretu B. – wyłącznie S. H..

Przepisy kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego z 1825 roku regulujące prawo małżeńskie majątkowe zostały uchylone przez dekret z 29 maja 1946 r. „Przepisy wprowadzające prawo małżeńskie majątkowe” (Dz. U. Nr 31, poz. 197 – dalej także jako dekret I lub PWPrMałż), co wynika wprost z art. II pkt 1 tegoż dekretu, który wszedł w życie z dniem 01 października 1946 r. (zob. art. I oraz art. XVI dekretu I). Zgodnie z art. X dekretu I „Prawo małżeńskie majątkowe stosuje się do powstałych po jego wejściu w życie stosunków majątkowych między małżonkami, chociażby zawarli oni małżeństwo przed tym dniem, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej”. „Prawo majątkowe małżeńskie” o którym stanowi dekret I, należy stosować od 02 października 1947 roku. Stosownie bowiem do art. XI § 1 dekretu I „Małżonkowie, którzy przed dniem wejścia w życie prawa małżeńskiego majątkowego nie zawarli majątkowej umowy małżeńskiej, podlegają przewidzianemu w tym prawie ustrojowi ustawowemu dopiero po upływie roku od wejścia jego w życie”.

Właściwym aktem normatywnym wprowadzającym zmiany do majątkowego prawa małżeńskiego był dekret z 29 maja 1946 r. „Prawo małżeńskie majątkowe” (Dz. U. nr 31, poz. 196 – dalej także jako dekret II lub PrMałż), w którym zawarto przepisy o charakterze materialnoprawnym oraz proceduralnym. Dekret II wyróżniał w ramach małżeństwa – 1/ majątek osobisty małżonka oraz 2/ majątek dorobkowy małżonków objęty wspólnością majątkową (art. 14 i 15 dekretu II). O tym, co stanowiło majątek osobisty małżonka, a co majątek dorobkowy, przesądzał odpowiednio art. 16 i 17 dekretu II. Według art. 15 § 2 dekretu II „dorobek obojga małżonków, jaki okaże się po ustaniu ustroju ustawowego, stanowi ich wspólną własność w równych częściach”.

Przepisy dekretu I oraz dekretu II utraciły, co do zasady swoją moc wraz z wejściem w życie ustawy Kodeks Rodzinny z 27 czerwca 1950 r. (Dz. U. nr 34, poz. 308 – dalej także jako Kodeks Rodzinny lub KR), co wynika z art. 1 §1 i 2 pkt 3 i 4 przepisów wprowadzających Kodeks Rodzinny z dnia 27 czerwca 1950 r. (Dz.U. Nr 34, poz. 309 – dalej także jako ustawa wprowadzająca lub (...)). W myśl art. X (...), „Przepisy kodeksu rodzinnego stosuje się do stosunków nim objętych, chociażby powstały przed jego wejściem w życie, jeżeli przepisy poniższe inaczej nie stanowią”. Artykuł (...) przewidywał natomiast, że „Jeżeli w chwili wejścia w życie kodeksu rodzinnego stosunki majątkowe małżonków podlegały ustrojowi ustawowemu, przewidzianemu w prawie małżeńskim majątkowym (Dz.U. R. P. z 1946 r. Nr 31, poz. 196 oraz z 1947 r. Nr 24, poz. 95), przepisy kodeksu rodzinnego o wspólności ustawowej stosuje się do istniejącego jeszcze majątku dorobkowego małżonków bez względu na czas jego nabycia”.

Na tle literalnej treści przywołanych przepisów, w orzecznictwie Sądu Najwyższego z pierwszej połowy lat 50 XX wieku powstały rozbieżności co do sposobu ich wykładni, w odniesieniu do stosunków majątkowych powstałych jeszcze przed wprowadzeniem zmian prawnych z drugiej połowy lat 40 oraz początku lat 50 XX wieku. W judykaturze na tle wykładni dekretu I i II oraz przepisów wprowadzających Kodeks Rodzinny, występowały rozbieżności, co do tego które przepisy mają zastosowanie do określenia tego, co jest majątkiem dorobkowym małżonków oraz kiedy on powstaje. Przedmiotowe rozbieżności zebrał oraz wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 27 czerwca 1955 r., I CO 25/55 (Legalis nr 666424). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy przyjął, że art. XVIII (...) ma na względzie „majątek dorobkowy” powstały kiedykolwiek po zawarciu związku małżeńskiego (także przed wejściem w życie dekretów I i II), oraz że ocena, które przedmioty majątkowe stanowią dorobek małżonków i objęte są wspólnością ustawową przewidzianą w Kodeksie Rodzinnym, dokonywana być musi na podstawie przepisów Kodeksu Rodzinnego, chyba, że zachodzi któryś z wyjątków określonych w art. XIX i XX (...), które na kanwie niniejszej sprawy nie znajdują zastosowania. Małżonkowie H. nie znajdowali się bowiem w dniu wejścia w życie Kodeksu Rodzinnego w ustroju przymusowym, nie zawarli także umowy majątkowej małżeńskiej.

W powołanym świetle należało przyjąć, że do oceny spornych kwestii prawnych podnoszonych przez strony, zastosowanie znajdują przepisy art. 21 oraz art. 25 Kodeksu Rodzinnego. Według art. 21 § 1 KR „Przedmioty majątkowe, nabyte przez któregokolwiek z małżonków w czasie trwania małżeństwa i stanowiące jego dorobek, są wspólnym majątkiem obojga małżonków (wspólność ustawowa)”. Literalne brzmienie art. 21 § 1 KR nie precyzuje, co należy rozumieć pod pojęciem „dorobku”. Kodeks Rodzinny nie określa, co należy uważać za dorobek małżonków objęty wspólnością ustawową. W szczególności nie rozstrzyga tego art. 21 § 2 KR, który nie stanowi o tym, co nie jest dorobkiem, lecz tylko o tym, co nie wchodzi do wspólności ustawowej małżeńskiej. W tym

stanie rzeczy orzekający w niniejszym postępowaniu Sąd, uprawniony był ponownie do sięgnięcia do wykładni przepisów z okresu ich wprowadzenia, mając na względzie różnice językowe zachodzące zarówno między obecnym rozumieniem poszczególnych pojęć, jak również różnice występujące na gruncie niejednorodnych aktów normatywnych poszczególnych zaborców i okresu międzywojennego.

W uzasadnieniu orzeczenia z 11 czerwca 1955 r., 1CR 516/55 (Legalis nr 637211) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w języku codziennym zazwyczaj nie utożsamia się dorobku ani z każdym nabytkiem, ani z zarobkiem. Zarówno do użycia czasownika „dorobić się”, jak i rzeczownika „dorobek” wymaga się istnienia na trwałe jakiegoś mienia. Jest w tym wyrażeniu także moment przeciwstawienia dziedziczeniu, nie dotyczy to natomiast darowizny wynagradzającej. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że praktyka sądowa na terenie mocy obowiązującej kodeksu cywilnego z 1825 r. i literatura dotycząca tego kodeksu nadawała terminowi „dorobek” znaczenie mniej więcej takie jak w języku potocznym. Tego samego terminu użyto jednak w literaturze prawniczej przy tłumaczeniu z oryginału kodeksu cywilnego z 1896 r. terminu „Errungenschaftsgemeinschaft” na wspólność dorobku i przy omawianiu tej instytucji prawnej, chociaż według przepisów § 1519 i Kodeksu cywilnego z 1896 r. w ustroju wspólności nabytków (jakby poprawnie należało przetłumaczyć) do majątku wspólnego wchodziły wszystkie nabytki obojga małżonków, nie wyłączając nabytków z wynagrodzenia za pracę obojga małżonków i z wyłączeniem tylko nabytków ze spadku, darowizny lub stanowiących surogację.

Akcentując powyższe rozbieżności, Sąd Najwyższy wskazał, że znaczenie, jakie nadawano wyrażeniu „dorobek” w literaturze prawniczej w związku z przepisami Kodeksu cywilnego z 1896 r., nie może wchodzić w grę. Jeżeliby bowiem - tak jak w Kodeksie cywilnym z 1896 r. - do dorobku wchodziły wszystkie nabytki z wyjątkiem wymienionych w § 2 art. 21 KR, to wyrazy „i stanowiące jego dorobek” byłyby nie tylko niepotrzebne, ale wprowadzające nawet w błąd. Przypisywanie zaś im znaczenia tylko takiego, że znaczą one: „nie mające charakteru surogacji”, nie ma oparcia w tekście i byłoby zupełnie dowolne. Na niemożliwość przypisania wyrażeniu „dorobek” omawianego znaczenia wskazuje również przepis art. 18 KR. Jeżeliby wszystkie nabytki małżonków, w szczególności otrzymane jako wynagrodzenie za pracę, wchodziły do wspólnego majątku małżonków, przepis ten powinien by stanowić, że potrzeby rodziny zaspokaja się z majątku wspólnego, tak jak to przewidywał § 1529 KC z 1896 r. i art. 16 pkt 3 projektu Komisji Kodyfikacyjnej z 1934 r. Niewątpliwie świadome odmienne sformułowanie tekstu art. 18 KR oznacza odmienne określenie znaczenia wyrażenia „dorobek” użytego w art. 21 KR. Odrzucenie jednego ze znaczeń wyrazu „dorobek”, jaki miał on w literaturze prawniczej, nakazuje przyjąć drugie znaczenie, mianowicie znaczenie odpowiadające językowi potocznemu i językowi literatury oraz praktyki prawniczej na terenie mocy obowiązującej kodeksu cywilnego z 1825 r. W szczególności należy uznać, że „dorobek” małżonka to nabyte przez niego przedmioty majątkowe, które pozostają w jego majątku po pokryciu bieżących wydatków konsumpcyjnych, jak również te, które jako niezużywalne ze swego przeznaczenia nie nadają się do bieżącej konsumpcji. Bez względu na to, czy stanowią dorobek, nie wchodzi do majątku wspólnego przedmioty majątkowe określone w art. 21 § 2 KR.

Bazując na powyższym rozumieniu ustroju ustawowego Sąd Najwyższy przyjął, że małżonkowie dysponują wyłącznie własnymi dochodami, co jednak nie przeszkadza im, jak to zwykle bywa, umówić się, że jeden z nich (żona) będzie zarządzać dochodami z pracy obojga małżonków. To co ze swych dochodów potrafi on zaoszczędzić na przedmioty użytku trwałego, jak urządzenie domowe, samochód osobowy czy dom jednorodzinny, jest wspólne. W razie sporów pomiędzy małżonkami, każdy z nich dysponuje swoim dochodem, a w razie potrzeby sąd z mocy art. 14 postępowania rodzinnego nakaze wypłacanie wynagrodzenia za pracę jednego małżonka w całości lub w części drugiemu małżonkowi.

Mając na względzie zaprezentowaną wykładnię przepisów, nie może ulegać wątpliwości, że objęta niniejszym postępowaniem nieruchomości zarówno z punktu widzenia czynności prawnej kupna gruntu w czasie trwania małżeństwa, jak również jej późniejszego zabudowania budynkiem mieszkalnym ze środków pochodzących z wynagrodzenia za pracę S. H., stanowiła dorobek w rozumieniu art. 21 § 1 Kodeksu Rodzinnego. Wchodziła tym samym w skład majątku wspólnego małżonków S. i J. H. (1). Spełnione zostały wszystkie pozytywne warunki, od których przepisy wprowadzające Kodeks Rodzinny uzależniły rozciągnięcie działania przepisów o wspólności ustawowej na stosunki powstałe wcześniej, przed wejściem w życie Kodeksu Rodzinnego a nawet dekretu I i dekretu II, przy

jednoczesnym braku przesłanek negatywnych. Nie stanowi z tego względu przeszkody do uznania, że nabycie gruntu oraz jego zabudowa są objęte wspólnością ustawową małżeńską. Fakt, że w umowie kupna oraz w księdze wieczystej nieruchomości jako właściciel figurował wyłącznie S. H., nie podważa wobec ustalonych okoliczności faktycznych oraz przytoczonej wykładni prawa, postawionej przez Sąd tezy.

Nadmienić również wypada, że przywoływane przez pozwanych uchwały Sądu Najwyższego z 22 września 1954 r., I CR 28/54 (Legalis nr 666401) oraz z 11 września 1961 r., I CR 932/60 (Lex nr 105641), nie mają zastosowania w stanie faktycznym niniejszej sprawy. Dotyczą one bowiem sytuacji zastosowania rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych, do oceny ważności i skuteczności stosunków prawnych zawartych między małżonkiem wpisanym do księgi wieczystej jako właściciel, a osobą trzecią, która nabyła w dobrej wierze nieruchomość po wejściu w życie Kodeksu Rodzinnego, a z którego wynika wspólność ustawowa tejże nieruchomości, mimo odmiennej treści wpisu w akcie własności lub księdze wieczystej. Rzeczona rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych, nie znajduje zastosowania do oceny stosunków majątkowych między małżonkami, a nawet jeśli to należałoby przyjąć, że domniemanie na które powołują się pozwani, zostało obalone.

Zgodnie z art. 25 Kodeksu Rodzinnego „Od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności” (§1). „Oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku, który był objęty wspólnością ustawową” (§2). Z §1 cytowanego przepisu wynika, że małżeńska wspólność ustawowa na gruncie Kodeksu Rodzinnego jest wspólnością łączną bezudziałową. Dopiero z chwilą ustania wspólności ustawowej powstaje wspólność małżonków co do majątku, który był objęty wspólnością, mianowicie po połowie, o ile sąd na żądanie jednego z małżonków nie oznaczył innych udziałów z mocy art. 27 Kodeksu Rodzinnego.

Na koniec rozważań dodać trzeba, że jeżeli małżeństwo ustało w czasie obowiązywania Kodeksu Rodzinnego z 27 czerwca 1950 r., to do ustalenia co wchodzi w jego skład jak również ustalenia udziałów małżonków w majątku wspólnym, zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu Rodzinnego, a nie przepisy ustawy Kodeks Rodziny i Opiekuńczy z 25 lutego 1964 r., który wszedł w życie 01 stycznia 1965 r., a zatem po śmierci J. H. (1) (zob. art. I-III ustawy z 25 lutego 1964 r. przepisy wprowadzające Kodeks Rodziny i Opiekuńczy – Dz. U. z 1964 r., nr 9, poz. 60 a także częściowo uchwałę SN [3] z 26 lipca 1968 r., III CZP 60/68, Legalis nr 13618).

Brak jest przesłanek mogących podważyć wynikające z art. 25 § 1 KR domniemanie prawne równości udziałów w majątku wspólnym małżonków H.. Oznacza to, że w chwili śmierci (ustania wspólności ustawowej małżeńskiej), J. H. (1) posiadała udział w nieruchomości wspólnej wynoszący 1/2 części spornej nieruchomości. Udział ten przypada spadkobiercom ustawowym J. H. (1).

Z tego względu Sąd uwzględnił co do zasady roszczenia zawarte w pkt 1 i 2 żądania pozwu, eliminując z nich jedynie nadmiar elementów opisujących przedmiot sporu i stanowiących w istocie uzasadnienie zgłoszonych żądań. Pozostałe roszczenia zostały przez Sąd uznane za nieuzasadnione, albowiem w istocie stanowiły one zbędne powtórzenie i jedynie uszczegółowienie roszczeń zawartych w pkt 1 i 2 żądań pozwu. Należy też wskazać, iż celem niniejszego postępowania nie jest uzyskanie przez powoda orzeczenia zastępującego orzeczenie o stwierdzeniu nabycia spadku lub dziale spadku, z tego też względu nie zachodzi konieczność uszczegóławiania praw stanowiących przedmiot sporu na płaszczyźnie podmiotowej i ilościowej w sposób zaprezentowany przez powoda w dalszych żądaniach. Zdaniem Sądu ustalenie dokonane przez Sąd w punkcie 1 i 2 wyroku w pełny sposób zaspokajają interes prawny powoda w rozumieniu art. 189 kpc, który został wyznaczony okolicznościami faktycznymi przedstawionymi w sprawie. Sąd uznał, że powód nie posiadał interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc w dalej idącym zakresie niż zakres określony w pkt 1 i 2 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 i art. 108 kc, stosując zasadę stosunkowego rozdzielania kosztów procesu, albowiem powód wygrał spór co do części zgłoszonych roszczeń. Sąd pozostawił wyliczenie kosztów procesu referendarzowi sądowemu.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.